

АКТУАЛІЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ГЕОЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ МАЛИХ РІЧОК (НА ПРИКЛАДІ ГІДРОЛОГІЧНИХ РЕСУРСІВ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ)

*Іванюта Л.В. студентка магістратури
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна*

На сьогоднішньому етапі існування сучасного людства, стає дуже ваговою і важливою проблема погіршення геоecологічного становища природного середовища.

Геоecологічні проблеми Запорізького регіону в цілому набули статусу глобальних. Людство з самого початку свого існування на Землі мало досить негативний характер впливу на природне середовище. Антропогенна діяльність з часом призвела до тотальних та незворотних змін довкілля та цілісності геосистем. Яскравим прикладом цього є Запорізька область, що входять в п'ятірку найбільш техногенно-навантажених регіонів України. Для них характерними є найбільший рівень забруднення атмосферного повітря, в результаті діяльності промислових підприємств та комунального господарства тощо. Однією з основних геоecологічних проблем виступає проблема водних ресурсів, що утворилася в результаті забруднення неочищеними стічними водами промислових підприємств, народним господарством та принесенням у внутрішні горизонти річок чужодійних забруднювачів та надмірно спожитих водним басейном реагентів [3].

Крім цього, величезна сільськогосподарська освоєність та невиправдана розораність земель, концентрація промислового виробництва та його застаріла технологія, надмірне антропогене навантаження унеможливають стабільний розвиток геоecологічних систем в даному регіоні.

Загалом на території Запорізької області налічується 118 малих та середніх річок загальною довжиною 2013 км та 28 водосховищ. Річок, довжиною більше 100 км, нараховується шість: Дніпро, Молочна, Конка, Берда, Обитічна, Гайчур. Річкова мережа розподілена по території області доволі нерівномірно: найбільш бідна річками південно-західна частина області [1, с. 15; 2, с.58-63].

За характером своїх витоків можна поділити річки області на дві групи. Конка, Берда, Обитічна, Лозоватка, Корсак, Молочна беруть початок на висотах, більших за 200 метрів над рівнем моря і живляться в верхів'ях джерелами з докембрійських кристалічних гірських порід [5, с.35-40]. А річки Домузла, Ташенак, Малий та Великий Утлюк, Атманай мають витoki на висоті 40-50 метрів над

рівнем моря і живляться виключно за рахунок атмосферних опадів [4,с.95-96].

Основними геоекологічними проблемами вище зазначених річок є:

- Накопичення на берегах річок звалищ промислових, сільськогосподарських та побутових відходів;
- зміна людиною прибережних територій;
- зниження рівня води, замулення русел через розораність та забудову заплавл річок та їх приток;
- застаріле обладнання щодо експлуатації та проектування гідрологічної бази;
- байдужість до проблем водойми з боку населення та органів влади;
- недостатнє фінансування природоохоронних заходів в басейні річки;
- неякісне дотримання екологічного законодавства;
- відсутність у нашого населення екологічної свідомості;
- надмірне освоєння території витоків річки і знищення мережі джерел, що живлять річки;
- повсюдне руйнування режиму природоохоронних зон в межах населених пунктів;
- нераціональне споживання води в басейнах річок;
- порушення природних комплексів плавнів і русел гирлових ділянок річок, і як наслідок деградація річкової флори та фауни тощо [8, с. 83-84].

Перспективи та розвиток сучасних геоекологічних проблем гідрологічної мережі Запорізької області:

- підвищення екологічної свідомість населення;
- запровадження дієвого механізму дотримання екологічного законодавства та посилення контролю за станом водойми;
- організація та фінансування заходів з охорони річок, їх витоків та приток від забруднення;
- створення заповідних територій на ділянках, які представляють цінність у ландшафтному та біологічному відношенні;
- запобігати подальшому забрудненню річки промисловими, сільськогосподарськими та побутовими забруднювачами шляхом ретельного очищення та переробки промислових і побутових відходів, суворого дотримання правил зберігання та використання мінеральних добрив і пестицидів;
- організувати прийом та переробку побутових відходів;
- запобігати ерозії прилеглих територій, шляхом дотримання норм ведення ефективного землеробства;
- раціонально використовувати водні ресурси;

- організування більш точних та науково-обґрунтованих заходів, спрямованих на підтримання цілісності екологічної системи тощо [6,с.11-14; 7, 9,с.13-14; 10,с.119-121].

Отже, аналіз літературного та фактичного матеріалу, що були зібрані під час спостережень та досліджень геоекологічного стану малих річок в степовій зоні Запорізької області дозволив зробити висновок, що на даний час треба приділити особливу увагу зовнішньому та внутрішньому стану гідросистеми регіону та посилити контроль щодо несприятливих факторів у майбутньому.

Література:

1. Атлас Запорізької області/ Ред. колегія: М.Ф. Голиков, чл. ред. колегії: О.С. Арабаджі, Ю.І.Глущенко, В.В. Гудзь, М.Г. Ігнатенко, В.Х. Огай, В.Д. Сіохін. – К.: Головне упр. геодезії картографії та кадастру при кабінеті Міністрів України, 1997. – 48 с.

2. Воровка В.П. Еколого-географічні проблеми використання та відтворення гідроресурсного потенціалу Запорізької області/В.П. Воровка, О.А. Марченко, О.В. Непша// Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. Збірник наукових праць. – Херсон: П.П. Вишемирський, 2007. – С. 58-63.

3. Донець І.А. Суспільно-географічне дослідження екологічних проблем м. Запоріжжя: дис... канд. геогр. наук: 11.00.02/І.А. Донець; Мелітопольський державний педагогічний ун-т. – Мелітополь, 2001. – 162 с.

4. Непша О.В. Гідрологічні особливості річок Північно-Західного Приазов'я/О.В. Непша// Екологічний шлях у майбутнє: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Умань, 29-30 березня 2012 р.) – К.: Науковий світ, 2012. –С.95-96.

5. Непша А.В. Особенности гидрорежима наибольших притоков бассейна реки Молочной /А.В. Непша, Д.В. Микула //Историко-географічний дискурс проблем геосфери: матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 16 травня 2016 р.: зб. наук. праць/за ред. Л.М. Даценко. – Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького. –С. 35-40.

6. Непша О.В. Сільськогосподарське природокористування в басейні річки Молочної /О.В. Непша// Историко-географічний дискурс проблем геосфери: матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 16 травня 2016 р. - Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького. - С.11-14.

7. Північно-Західне Приазов'я: геологія, геоморфологія, геолого-геоморфологічні процеси, геоекологічний стан: монографія/Л.М. Даценко, В.В. Молодиченко, О.В. Непша та ін.; за ред. Л.М. Даценко. – Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014. – 308 с.

8. Петроченко В. І. Природа Запорізького краю: Довідник.

– Запоріжжя: «Тандем Арт Студія», 2009. – 200 с.

9. Прохорова Л.А. Шляхи оптимізації геоecологічного стану земель сільськогосподарського призначення басейну річки Молочної /Л.А. Прохорова, О.В. Непша, Т.В. Зав'ялова //Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів III-ї Міжнародної науково-практичної конференції. - Баку-Ужгород-Дрогобич: Посвіт, 2017. - С.13-14.

10. Стецишин М.М. Господарське використання та охорона річок Північно-Західного Приазов'я /М.М. Стецишин, Т.В. Зав'ялова, О.В. Непша // Інтеграція фундаментальних та прикладних досліджень в географічній, екологічній та хімічній освіті: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (12-13 листопада 2015 р., Умань). – Умань: Видавець «Сочінський», 2015. – С. 119-121.